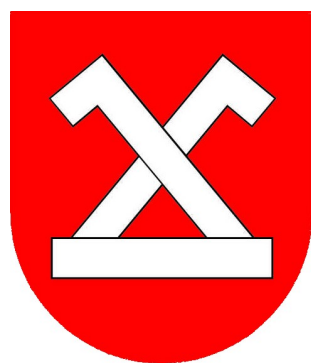

PROGRAM ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CHODECZ 2009-2016

ROK 2009

Plan odnowy miejscowości

Plan Odnowy Miejscowości jest dokumentem o charakterze planowania strategicznego. Obowiązek opracowania planu wynika z wielu istniejących programów służących wspieraniu obszarów wiejskich i społeczności wiejskiej takich jak Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2015 i Regionalne Programy Operacyjne oparte na środkach Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej. Dotyczy to przede wszystkim inwestycji mających poprawić komfort życia lokalnym społecznościom.

Plan odnowy miejscowości Chodecz stanowi podstawę podejmowanych działań o charakterze inwestycyjnym i społecznym służącym poprawie wizerunku i rozwoju społeczno -gospodarczemu Miasta Chodecz. Jest on uzupełnieniem istniejących planów - „ Plan rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Chodecz na lata 2007-2015”, „Strategii rozwiązywania problemów społecznych na terenie Miasta i Gminy Chodecz”.

Położenie Chodcza

W układzie administracyjnym Miasto Chodecz położone jest w południowej części powiatu włocławskiego na granicy z woj. wielkopolskim i łódzkim.

Pod względem geograficzno – przyrodniczym miasto leży na obszarze pojezierza Wielkopolsko – Kujawskiego, zaś geomorfologicznie położone jest w obrębie Wysoczyzny Kujawskiej z częścią południową zwaną Pojezierzem Chodeckim. Miasto Chodecz stanowi centrum administracyjne gminy i jest odległe jest o od Włocławka 32 km. Powierzchnia gminy wynosi 121,00 km² - miasta 1,31 km². Ludność ogółem wynosi 6911 osób zaś samego miasta 1935 osób. Tereny leśne stanowią 9,0% natomiast wody – 2% ogólnej powierzchni gminy.

Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo z uwagi na znaczny udział gruntów ornych – łącznie z miastem 9660 ha, co stanowi ok. 79% ogólnej powierzchni.

PLAN CHODCZA

URZĄD MIASTA I GMINY CHODECZ, ul. Kaliska 2
87-860 Chodecz, Centrala tel/fax: 054 2848070

Rys historyczny

Chodecz to niewielkie miasto położone w południowo - wschodniej części Kujaw (woj. kujawsko - pomorskie). Jako stara osada wymieniana już w XIV wieku - de Chodcza, Chotech w 1418 roku, ale w 1520 Chodecz.

Nazwa wsi Chodecz - wieś Chodka, pojawiła się w dokumentach dopiero w 1325 roku. Zmiany wsi na miasto dokonał na prośbę Jana Kretkowskiego, podstolego dobrzyńskiego i starosty brzesko - kujawskiego, Władysław III dokumentem wydanym w Budzie 2 listopada 1442 roku. Chodecz lokowany został na prawie chełmińskim. Okres świetności miasta przypada na XV i XVI wiek. W 1520 roku Zygmunt Stary uwolnił mieszczan na osiem lat od płacenia czynszów, danin i poborów z wyjątkiem cła i czopowego, a Zygmunt August w 1545 roku zwolnił miasto od różnych ciężarów. Tenże, za staraniem Jerzego i Andrzeja Kretkowskich, nadał miastu w 1563 roku prawo odbywania jednego jarmarku w roku, obok istniejących już z nadań wcześniejszych dwóch jarmarków i jednego nadanego w 1544 roku. W miejsce spalonego przywileju lokacyjnego Zygmunt III nadał w 1592 roku nowy przywilej, w którym miasto otrzymało prawo magdeburskie. Przywilej ponadto potwierdzał prawo do odbywania czterech jarmarków w roku oraz prawo zakładania cechów rzemieślniczych.

W XVII stuleciu, w wyniku wojen szwedzkich, miasto zaczęło podupadać. Zniszczone pożarami, grabieżami i zarazami, przeobraziło się w osadę rolniczą. Próbę dźwignięcia miasta z upadku podjął jego właściciel, Ludwik Kretkowski. Za jego staraniem Jan Kazimierz dokumentem z 1666 roku dodał do czterech przyznanych wcześniej jarmarków jeszcze trzy. Podjęte przez Ludwika Kretkowskiego wysiłki miały znaczenie doraźne i nie zapobiegły dalszemu upadkowi miasta. Zniszczenia dopełniły epidemie i pożary. W 1733 roku, na skutek pożaru miasto zostało uwolnione od opłaty czopowego od piwa.

Pewne ożywienie w życiu miasta można zaobserwować w ostatniej ćwierci XVIII stulecia.

Ówczesny właściciel Chodcza, stolnik inowrocławski, Stanisław Jaranowski, uzyskał u króla Stanisława Augusta odnowienie przywilejów. Dokumentem z 1776 roku, król nadał miastu prawo odbywania sześciu jarmarków rocznie.

W końcu XVIII wieku Chodecz otrzymał połączenie pocztowe przez Krośniewice z Łęczycą i przez Brześć Kujawski z Toruniem. Miasto po przejęciu go przez Jakuba Zygmunta Kretkowskiego stało się centrum administracyjno - gospodarczym dominium chodeckiego.

W wyniku drugiego rozbioru Chodecz znalazł się pod okupacją pruską. W nowej strukturze administracyjnej miasto zostało przypisane do powiatu kowalskiego i wraz z nim weszło w skład departamentu piotrkowskiego Prus Południowych. Po trzecim rozbiore Polski, powiat kowalski wraz z radziejowskim i brzeskim przeszedł do departamentu poznańskiego. Chodecz miał charakter wybitnie rolniczy, słynął z handlu końmi oraz sprzedaży lnu i konopi.

Po zwycięstwach pod Jena i Auerstaedt oraz kapitulacji Magdeburga i Kostrzyna, wojska napoleońskie wkroczyły na ziemie polskie. Kampania zimowa 1806 - 1807, zwana "pierwszą wojną polską", przyniosła wyzwolenie znacznej części ziem polskich. Wyzwolenie Chodcza nastąpiło w dniu 18 XI 1806 roku.

W dobie Księstwa Warszawskiego Chodecz administracyjnie należał do powiatu kowalskiego, wchodząc wraz z nim w skład departamentu bydgoskiego. W końcu 1812 roku, Chodecz utracił prawa miejskie. Ostatnim burmistrzem był nominowany jeszcze w 1807 roku niejaki Wojciechowski. Rok 1822 był przełomowy dla Chodcza. W dniu 2 kwietnia przywrócone zostały osadzie prawa miejskie, miasta V rzędu. Stało się to możliwe dzięki staraniom Ignacego Lipskiego, który okazał się jednym z lepszych gospodarzy tego miasta.

Ożywienie gospodarcze, jakie przeżywał Chodecz w latach dwudziestych XIX wieku, miało związek z projektem utworzenia okręgu sukienniczego przez Rajmunda RembIELińskiego. Centrum mieścić się miało w Łęczycy. Pozostałe miasteczka, do których dzięki porozumieniu Lipskiego z RembIELińskim należał również Chodecz, miały zostać osadami sukienniczymi. To zakrojone na wielką skalę przedsięwzięcie upadło na skutek wybuchu Powstania Listopadowego. Okres między powstaniowy stanowił w dziejach Chodcza pewien etap zastoju życia gospodarczego miasta.

W tych trudnych dla Chodcza czasach, życie w mieście nie zamarło. Chodecz leżący na trasie pocztowym łęczycy - toruńskim posiadał stałe połączenie z większymi ośrodkami miejskimi. Stacja pocztowa znajdowała się w Ostrowach. W Chodczu mieściła się jednak ekspedycja pocztowa wraz z 8 końmi.

Lata sześćdziesiąte rozpoczęły się dla Chodcza pomyślnie. W 1860 roku miasto otrzymało kolejne połączenie drogowe przez wybudowanie szosy sieradzko - włocławskiej. W dwa lata później ukończono budowę linii kolejowej warszawsko - bydgoskiej. Stacja kolejowa dla Chodcza znajdowała się początkowo w Ostrowach, w pewnym oddaleniu od miasta. W chwili, kiedy przed miastem stanęła ponownie szansa ożywienia gospodarczego (farbiarnia), wybuchło Powstanie Styczniowe. Sam Chodecz pozostawał jednak z dala od bezpośrednich potyczek i incydentów zbrojnych. Przyczyn upadku Chodcza po Powstaniu Styczniowym, należy upatrywać w restrykcjach gospodarczych, jakie zostały nałożone na Królestwo Polskie. W tej sytuacji Chodecz w 1867 roku utracił prawa miejskie i został zamieniony na osadę.

Chodecz w początkach XX wieku miał swój znaczący udział w walkach klasowych i wyzwoleniczych. Datą przełomową był rok 1905, który na wsi dał o sobie znać burzliwymi wystąpieniami i strajkami robotników rolnych.

Wybuch I wojny światowej, przyniósł w całym Królestwie Polskim ożywienie działalności politycznej. W niewielkim środowisku Chodcza, największe wpływy utrzymywała endecja i PPS. W trakcie trwania tych rewolucyjnych wydarzeń nadszedł brzemienny w skutkach dzień 11

listopada 1918 roku.

Chodecz odzyskał wolność wraz z całym Królestwem Polskim. Nie spowodowało to żadnych zmian w ustroju miasta i gminy, ani też w sytuacji gospodarczo - społecznej. Mieszkańcy Chodcza utrzymywali się z pracy w rzemiośle, handlu, rolnictwie, instytucjach państwowych i samorządowych. Działały małe zakłady przemysłowe i rzemieślnicze. Próby uprzemysłowienia Chodcza były podejmowane sporadycznie i nie przynosiły większych efektów. Dopiero w latach 1937 - 38 wybudowano dwa zakłady: rzeźnię i mleczarnię. Wszystkie chodeckie zakłady miały tylko lokalne znaczenie.

W okresie międzywojennym zaczął się też Chodecz stawać ośrodkiem wypoczynkowym dla mieszkańców Łodzi, Warszawy i innych dużych miast. Podczas II wojny światowej, na terenie Chodcza i jego okolic nie toczyły się żadne większe działania wojskowe.

Chodecz wyzwolony został 19 stycznia 1945 roku przez Armię Radziecką. W tymże jeszcze dniu przedwojenni działacze i urzędnicy przystąpili do organizowania polskiej administracji. Zgodnie z dekretem z 1944 roku utworzono w Chodczu wspólne władze administracyjne dla miasta i gminy. Pierwsze posiedzenie tworzonej Rady Narodowej odbyło się 26 lutego 1945 roku. Jako samodzielna jednostka administracyjna, istniał Chodecz do 1 stycznia 1973 roku, kiedy to utworzył z gromadą Chodeczek gminę Chodecz.

Rozwój gospodarczy i urbanistyczny Chodcza w okresie powojennym był określany przez stan finansów miejskich i możliwość pozyskiwania terenów budowlanych. Chodecz zajmował ten sam obszar, co przed 1939 rokiem.

Poważną przeszkodą uniemożliwiającą szybszy rozwój Chodcza, były zbyt małe dochody miasta. Pokrywały one zaledwie około 30% wydatków. Miejscowe przedsiębiorstwa, takie jak Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska", Spółdzielnia Pracy Branży Drzewnej "Zgoda", Państwowy Ośrodek Maszynowy (potem SKR), też nie posiadały dochodów umożliwiających im wznoszenie nowych obiektów gospodarczych i towarzyszącego im budownictwa mieszkaniowego oraz komunalnego. Gospodarstwa były przeważnie karłowate (0,5 - 5 ha) i przynosiły mierne dochody ich właścicielom i miastu.

Powoli od lat siedemdziesiątych zmieniał się stosunek władz państwowych do rzemiosła.

Stopniowo wzrastała ilość zakładów prywatnych i uspołecznionych świadczących usługi, np. w 1981 roku - 17 zakładów (5 uspołecznionych i 12 prywatnych), zatrudniających 27 osób (9 i 18), a w 1985 roku - 21 zakładów (4 i 17), zatrudniających 30 pracowników (8 i 22). Władze miejskie Chodcza starały się przyspieszyć jego rozwój poprzez lokowanie w nim i najbliższej okolicy ośrodków wczasowo - turystycznych. Nawiązały współpracę z dużymi zakładami z Łęczycy, Łodzi i Włocławka zainteresowanymi w budowie ośrodków wczasowych. Prezydium Rady było też inicjatorem i organizatorem budowy kąpieliska (zakończone w 1969 roku) i amfiteatru (1972 rok).

Nie doszła do skutku budowa sanatoriów i przekształcenia Chodcza w ośrodek leczniczy. Dziś Chodecz jest siedzibą gminy liczącej blisko 7 tysięcy mieszkańców. To region typowo rolniczy, brak tu znaczącego przemysłu, co stanowi poważny mankament w możliwościach zatrudnienia dla osiadłych tu ludzi.

Szansą na rozwój miasta i jego okolic jest bez wątpienia mała turystyka i rekreacja. Ma to pokrycie w walorach turystyczno - krajobrazowych.

Niewątpliwą atrakcją turystyczną mogą stanowić zabytki położone w samym Chodczu jak również w najbliższej okolicy.

Historyczne centrum Chodcza o zabytkowym układzie przestrzennym podlega bezwzględnej ochronie konserwatorskiej. Jest to teren ograniczony od zachodu brzegiem jeziora Chodeckiego, od północy cmentarzem ewangelickim, od wschodu drogami do Kłóbki i Lubienia Kujawskiego, a od południa cmentarzem katolickim (z historycznym rozplanowaniem i licznymi obiektami zabytkowymi – w tym rynek. Dawny rynek- obecnie plac Kościuszki będący zwężonym od południa czworobokiem, z narożników, którego wybiegają ulice prowadzące do Lubienia Kujawskiego, Kłodawy i Włocławka.

Zabytki Chodcza i okolic

Katakumby

XVIII (1799r.) późno –barokowy

Fundator - Jakub Zygmunt Kretkowski starosta przedecki

Architekt - Karol Domstein (prawdopodobnie)

Długość skrzydła 32,3 m szerokość 6m. Posiadają od frontu - cztery zaślepione wnęki okienne zbliżone kształtem do kwadratu. Wszystkie ściany zwieńczone są profilowanym podokapowym gzymsem uskokowym. Od strony cmentarza znajduje się arkadowy ganek o szerokości 2,8 m, składający się z 10 arkad. Rozpiętość pomiędzy kolumnami arkad wynosi 2,2 m. Katakumby są trójpoziome, z przeznaczeniem trzeciej kondygnacji dla dzieci. Otwory katakumb są prostokątne i zamknięte łukiem odcinkowym. W rzędzie znajduje się 18 nisz grzebalnych, czyli łącznie budynek posiada 54 miejsca przeznaczone do pochówku.

Dom Braci Szpitalnych

XVIII (1799r.) późno –barokowy

Fundator - Jakub Zygmunt Kretkowski starosta przedecki

Architekt - Karol Domstein (prawdopodobnie)

Długość skrzydła 31,3 m szerokość 6m. Od frontu - cztery okna, małe okienko w prawym szczycie pod okapem (obecnie zakryte drewnianymi drzwiczkami). Od strony cmentarza - cztery okna usytuowane przeciwległe wobec okien frontowych. Kilkakrotnie przebudowywany. Obecnie mieszkania komunalne.

Kościół św. Jakuba

XVIII (1799r.) późno –barokowy

Fundator - Jakub Zygmunt Kretkowski starosta przedecki

Architekt - Karol Domstein (prawdopodobnie)

Budowa jednonawowa. Nawa kościoła na rzucie prostokąta kryta jest dwuspadowym dachem. Otwór wejściowy jest prostokątny o wymiarach 1,5 x 2,3m. Wnętrze salowe, a w prezbiterium nakryte sklepieniem z lunetami, w nawie zaś stropem. Znajduje się tu neogotycki ołtarz i loża kolarska. Loża ta, nisko sklepiona od frontu, usytuowana jest nad kruchtą. Ma ona wysunięty do nawy balkon z ozdobną krytą na całej długości balustradą. W nawie po prawej stronie wejścia umieszczone jest z białego marmuru epitafium Lipskich. Epitafium zdobią wyryte na tarczach herby Wrębom i Jastrzębiec. W podziemiach po obu stronach korytarza znajdują się dwupoziomowe katakumby z częściowym zaznaczeniem pochówku Lipskich i Ciechomskich. Brak Wieży. Obecnie budynek odrestaurowany pełniący funkcję kaplicy przy cmentarnej

Katakumby, szpital i Kościół św. Jakuba stanowią architektoniczną całość. Wzniesiona z cegły palonej. Układ cegieł niejednakowy - przeważa rzadko spotykany w Polsce układ holenderski, obok którego występuje również układ główkowy.

Cmentarz

XVIII (1799r.) późno –barokowy

Fundator - Jakub Zygmunt Kretkowski starosta przedecki

Architekt - Karol Domstein (prawdopodobnie)

Najstarszy, do dzisiaj zachowany i czynny cmentarz Kujaw Wschodnich, założony na surowym korzeniu. Dwa wejścia na cmentarz zlokalizowane od frontu. Aleją główną była Aleja wiodąca od prezbiterium kościoła ku skarpie jeziora. Spoczywa tu wiele zacnych rodów m.in. Boryssowiczów, Romanowskich.

Kościół św. Dominika

połowa XIX, neogotycki

Architekt - Franciszek de Toumell

Zbudowany na miejscu pierwszego, który strawił całkowicie ogień w roku 1844. Ze starego pozostały jedynie fundamenty i kamienie, które widnieją w murach obecnej świątyni. Zbudowany z cegły, otynkowany. Korpus trójnawowy, pięcioprzęsłowy z kwadratową wieżą od zachodu. Wnętrze nakryte sklepieniem gwiaździstym, a w kaplicach krzyżowo - żebrowym. Arkady międzynawowe zakończone ostrymi łukami wsparte na ośmiobocznych filarach.

Wiatrak koźlak

koniec XIX w.

Cały wykonany z drewna, pokrycie dachu z ręcznie robionych gontów. Posiadał cztery skrzydła. Mielono tu zboże na pytel i śrutę. Czynny do końca lat czterdziestych XX w.

Chodeczek

dwór z 1904r. murowany

park krajobrazowy projektu Celichowskiego z 1906r.

Wpisany do rejestru zabytków woj. kujawsko – pomorskiego pod numerem 232/A. Obecnie siedziba Ośrodka Hodowli Zwierząt Zarodowych.

Zameczek

część drewniana z końca XIX w., remont około 1960r.

Wpisany do rejestru zabytków woj. kujawsko – pomorskiego pod numerem 366/A.

Charakterystyka fizyczno - geograficzna terenu gminy

Powierzchnia ziemi

Obszar gminy charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu, na którą składają się formy o różnej genezie.

Południową część gminy obejmuje wysoczyzna morenowa płaska, zbudowana z glin zwałowych. Jest ona rozcięta kilkoma płatami sandrów, (rejon wsi Przysypki, Tszeszczon), na których lokalnie rozwinęły się formy pochodzenia eolicznego. Powyższy teren stanowi powierzchnię płaską, urozmaiconą niewielkimi zagłębieniami wytopiskowymi. Część centralna i północna gminy to obszar o dominacji moreny dennej falistej o dynamicznej rzeźbie i znacznych deniwelacjach terenu - dochodzących do 20-25m.

Równie interesującym elementem geomorfologicznym są równiny akumulacji biogenicznej (równiny torfowe) wypełniające misy dawnych jezior oraz dna rynien. Największe zespoły tych form występują w rejonie wsi Inaglin, Szczecin, Mielinek, Kołatki.

Najbardziej charakterystycznym rysem geomorfologicznym gminy jest układ dwóch przecinających jej obszar osi:

- ciąg czołowo morenowy ciągnący się ze wschodu na zachód,
- rynną subglacialną przebiegająca z północy na południe.

Równoleżnikowa oś czołowo morenowa dzieli obszar gminy na część północną wysoczyznową i południową sandrową, natomiast południkowa oś rynnowa przecina obydwie jednostki i wcina się zarówno w część wysoczyznową jak i sandrową.

Budowę geologiczną wierzchnich warstw stanowią utwory czwartorzędowe reprezentowane przez osady trzech zlodowaceń. Najstarsze osady związane ze zlodowaczeniem południowopolski występują fragmentarycznie i wykształcone są w postaci glin zwałowych oraz żwirów i piasków ze żwirem pochodzenia wodnolodowcowego.

Serię osadów zlodowaczenia środkowopolskiego i północnopolskiego reprezentują o dużej miąższości gliny zwałowe, podścielane piaskami i żwirami wodnolodowcowymi. W południowej części gminy występują piaski z domieszką żwirów. Litologicznie są to piaski drobne i średnioziarniste z niewielkim udziałem frakcji żwirowej. Najmłodsze utwory holoceniskie występują na obszarze gminy w niewielkiej ilości, wykształcone przede wszystkim w postaci osadów organogenicznych. Reprezentują je głównie piaski ilaste, piaski humusowe, namuły, gytie i torfy występujące w dolinach rzecznych, dnach rynien oraz zagłębieniach bezodpływowych.

Surowce mineralne

Na terenie gminy nie występują udokumentowane złoża kopalin podstawowych natomiast występują następujące surowce naturalne - pospolite:

- surowce skalne - kruszywo naturalne,
- surowce ilaste - gliny zwałowe,
- surowce energetyczne - torfy

z których może być jedynie eksploatowane (ze względów ekonomicznych) kruszywo naturalne, jako lokalne zabezpieczenie potrzeb w zakresie budownictwa mieszkaniowego oraz drogownictwa. W północnej części gminy, we wsi Nowiny występuje udokumentowane złoża kruszywa naturalnego "Nowiny", na które wydana została koncesja na eksploatację. Na podstawie dokumentacji geologicznej "Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska na terenie gminy Chodecz" wydzielono jeszcze dwa obszary do przyszłościowej eksploatacji, we wsi Uklejnicza i Mielno, z których tylko obszar Mielno po uzyskaniu koncesji może być eksploatowany. Teren Uklejnicza miejscowym planem

zagospodarowania przestrzennego uzyskał przeznaczenie na funkcję rekreacyjną.

Gleby

Na obszarze gminy występuje duże zróżnicowanie gleb, co jest następstwem urozmaicenia rzeźby terenu, lokalnych różnic litologicznych, warunków wodnych i szaty roślinnej. Pod względem genetycznym są to gleby bielicoziemne, płowe, brunatne i torfowe.

Z ekologicznego punktu widzenia ważnym zasobem środowiska są gleby hydromorficzne, tworząca siedliska łąkowe bądź podmokłe nieużytki rolnicze.

Największe powierzchnie gleb hydromorficznych występują w rejonie wsi Ignalin, Szczecin, Psary, Mielinek i zajmują powierzchnię ok. 700ha.

Część południowa gminy to dominacja gleb niskich bonitacji V-VI, rozwiniętych na podłożu mineralnym, które zajmuje ok. 2525ha i dotyczą sołectw: Mstowo, Przysypka, Mielinek, Psary.

Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzna gminy jest mocno zróżnicowana. W skład jej wchodzi: rzeka Chodeczka o całkowitej długości 33,5 km i długości płynącej w granicach gminy ok. 12,4km, jezioro Chodeckie, Kromszewickie, Lubienieckie, Kaczemka i częściowo Ługowiska, drobne oczka wodne, ciekі okresowe, rowy melioracyjne oraz tereny podmokłe. Rzeka Chodeczka, poprzez system cieków naturalnych i rowów melioracyjnych odwadnia centralną, północną oraz częściowo południową część gminy.

Wysoczyznowa część gminy ze względu na to, że rynny jezior nie mają rozczłonowanej sieci odpływów ma charakter powierzchniowo bezodpływowy.

Wody podziemne

Na terenie gminy występują następujące typy wód podziemnych: wody gruntowe, wody wgłębne oraz wody głębinowe wiekowo związane z czwartorzędem i trzeciorzędem, które stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia gospodarki komunalnej i przemysłowej w wodę.

Głównym źródłem ich zasilania są opady atmosferyczne, z których prawie 20% infiltruje w głąb powodując ciągłą wymianę. Południowa część gminy objęta jest zasięgiem oddziaływania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych - Subniecka Warszawska.

Jest to zbiornik wód czwartorzędowych pozbawiony odpowiedniej ciągłej izolacji od powierzchni, co powoduje, że wody tego zbiornika wymagają najwyższej ochrony przy ustalaniu warunków gospodarowania tą częścią gminy.

Uwarunkowania klimatyczne

Na terenie gminy średnia roczna temperatura powietrza wynosi ok. 8°C natomiast uśrednione temperatury dla wybranych miesięcy odpowiednio wynoszą: miesiąc lipiec - 18°C i miesiąc styczeń - 2,5°C.

Pod względem opadów atmosferycznych teren gminy należy do obszarów deficytowych, na których roczna suma opadów liczona z wielolecia zawiera się w granicach 450-500 mm. W obrębie przedmiotowego obszaru dominują wiatry z sektora zachodniego, stanowiące ok. 40% udziału wiatrów wiejących ze wszystkich kierunków. Przeważają na ogół wiatry słabe o średniej prędkości 1-2 m/s. Przedstawione warunki klimatyczne mają charakter uśredniony a lokalne uwarunkowania rzeźby terenu, sąsiedztwo wód powierzchniowych, terenów podmokłych, powierzchni lasów powodują jego modyfikację prowadzącą do tworzenia się lokalnych warunków klimatycznych. Na terenie gminy można wyróżnić trzy główne typy topoklimatu lokalnego:

- związany z obszarem moreny dennej płaskiej i powierzchniami sandrowymi (południowa część gminy) charakteryzującymi się wyrównaną temperaturą w ciągu dnia, mniejszą wilgotnością powietrza oraz stosunkowo dużym udziałem wiatrów;
- związany z obszarem moreny dennej falistej, gdzie występująca bogata rzeźba terenu, różna ekspozycja stoków wpływa na zróżnicowanie termiczne terenów, natomiast zagłębienia wypełnione wodą decydują o zwiększonej wilgotności powietrza. Nierównomierne nagrzanie powierzchni gruntu a także przeszkody terenowe (pagórki, wzniesienia terenowe) powodują zwiększenia siły i kierunków wiejących wiatrów;
- związany z wielkopowierzchniowymi kompleksami łąkowo bagiennymi, charakteryzujący się znacznie zwiększoną wilgotnością powietrza oraz mniejszą amplitudą temperatury pomiędzy dniem i nocą.

Krajobraz

Istniejące elementy przyrodnicze, pola uprawne, tereny zurbanizowane oraz towarzysząca jej infrastruktura, komunikacja tworzą charakterystyczny krajobraz kulturowy.

Rozwijające się osadnictwo, urbanizacja terenu, wylesienia, zmiany sieci hydrograficznej spowodowały głębokie zmiany w krajobrazie przyrodniczym gminy. Obecny krajobraz przedstawia mozaikę ekosystemów przekształconych w różnym stopniu przez człowieka.

Obok układów ekologicznie niezmienionych z naturalną roślinnością wodną, szuwarową, torfowiskową i leśną występują półnaturalne litocenozy łąk, przekształcona gospodarczo roślinność lasów i użytków zielonych.

Synonimem krajobrazu w ujęciu przyrodniczym są geokompleksy, których wydzielono cztery na terenie gminy:

- pierwszy z nich związany jest z obszarem moreny dennej płaskiej o monotonnej rzeźbie i niewielkich deniwelacjach terenu, użytkowany jest rolniczo z towarzyszącą jej siecią osadniczą, infrastrukturą techniczną i elementami biotycznymi,
- drugi z nich zdelimitowany jest w oparciu o układ przestrzenny rynien subglacjalnych. Ze względu na cechy morfometryczne jest on bardzo wyrazisty. Duże spadki, znaczne deniwelacje terenu, liczne dolinki boczne, różnego rodzaju formy erozyjne wkomponowane w elementy biotyczne mocno podnoszą walory krajobrazu,
- trzeci z nich utożsamiany jest przestrzennie z występowaniem moreny dennej falistej oraz pagórkami morenowymi. Zróżnicowane pod względem litologicznym podłoże zbudowane jest zarówno z utworów gliniastych jak i piaszczystych. Urozmaicona rzeźba terenu wzbogacona jest różno powierzchniowymi zagłębieniami wypełnionymi osadami organogenicznymi, niewielkimi obszarami leśnymi a także zespołami roślinności śródpolnej. Występuje on w centralnej oraz północnej części gminy,
- czwarty geokompleks związany jest przestrzennie z dużymi kompleksami łąkowo bagiennymi. W jego strukturze występują łąki, zadrzewienia, zakrzewienia oraz niewielkie powierzchnie wodne. Występuje on w postaci płatów w południowej, południowo wschodniej i północno zachodniej części gminy.

Charakterystyka ruchu turystycznego

Rejon jezior chodeckich znajduje się w zasięgu wypoczynku cotygodniowego - dwu lub trzydniowego (tzn. przyjazdy krótkoterminowe) takich miast jak: Płock, Kutno, Konin i aglomeracja łódzka oraz w niewielkim stopniu Włocławek, realizowanego głównie prywatnymi środkami komunikacyjnymi. Pod względem dostępności komunikacyjnej, rejon ten staje się miejscem pobytów wypoczynkowych od 3 do 14 dni (corocznych) - w tym szczególnie dla mieszkańców aglomeracji łódzkiej i częściowo Włocławka. Pobyty te mają charakter plażowo - kąpieliskowy z wykorzystaniem terenów sportowo - rekreacyjne - spacerowych oraz infrastruktury usługowej. W ostatnich latach daje się zaobserwować coraz większe natężenie pobytów weekendowych, co wiąże się z powstaniem osad letniskowych nad jeziorami.

Do niedawna funkcjonowały nad tymi jeziorami trzy spore ośrodki wypoczynkowe z „łódzkim rodowodem”. Dziś z dawnych ośrodków istnieje jeden, ale to wcale nie znaczy, że nie przyjeżdżają tu let-

nicy.

Nieruchomości turystycznych, w większości zabudowanych jest już na terenie gminy Chodecz ponad 2500. Można szacować, że w okresie sezonu letniego, liczba mieszkańców gminy Chodecz (blisko 7000) podwaja się o przybywających na te tereny gości, właścicieli działek. Duży stopień atrakcyjności jezior regionu chodeckiego powoduje, że wzbudza on zainteresowanie przy poszukiwaniu terenu pod dalsze lokalizacje domków letniskowych. Ruch w tej dziedzinie ostatnio jest mniej intensywny, poprzednio był często żywiołowy. Władze samorządowe postarały się uregulować i promować tego typu inwestycje, uwzględniając wielorakie potrzeby w tym zakresie.

Analiza zagospodarowania turystyczno – rekreacyjno

Mieszkańcy Chodcza i okolic oraz osoby goszczące mają dość dobre warunki do rozwoju sportu i rekreacji

Bazę sportową w mieście stanowią boisko piłkarskie oraz nowoczesna Hala sportowa. Brakuje zaś wielofunkcyjnego boiska. Tereny położone nad jeziorem są niezwykle atrakcyjna i malownicze, jednak na przeszkodzie do ich pełnego wykorzystania stoi niedostateczne zagospodarowanie i brak możliwości pełnego rozwoju sportów wodnych.

Na potencjał turystyczno – rekreacyjno – sportowy w mieście i jego okolicy składają się również:

Chodecz - Jezioro Chodeckie

- Restauracja Róża Wiatrów,
- plaże, kąpieliska, pomosty,
- sezonowe pole namiotowe,
- zaplecze gastronomiczne,
- zaplecze handlowo - usługowe,
- ośrodki zdrowia z aptekami,
- poczta, biblioteka,
- komisariat Policji

Mstowo - Jezioro Chodeckie

- Ośrodek Wypoczynkowy Hurtap

Mstowo k. Chodcza

- sezonowe pole namiotowe,
- plaża z kąpieliskiem i pomostem,
- sezonowe zaplecze gastronomiczne i handlowe,
- domki letniskowe.

Zameczek

- ośrodek wczasowy,
- plaża z kąpieliskiem,

Bogolomia - Kromszewice - Jezioro Kromszewickie

- domki letniskowe,
- plaże z kąpieliskiem,
- zaplecze gastronomiczne i handlowe.

Szczecin - Jezioro Kromszewickie

- zespół zabudowy letniskowej,
- plaża z kąpieliskiem.

Piotrowo - Jezioro Ługowskie

- zespół zabudowy letniskowej,
- plaża z kąpieliskiem,
- sezonowe zaplecze gastronomiczne,

Uklejnica - Jezioro Ługowskie

- zespół zabudowy letniskowej,
- plaża z kąpieliskiem.

Mielinek - Jezioro Lubienieckie

- zespół zabudowy letniskowej,

- zaplecze handlowe.

Lubieniec - Jezioro Lubienieckie

- zespół zabudowy letniskowej,
- plaża,
- zaplecze handlowe.

W rejonie jezior i na obszarach sąsiednich o wybitnych walorach krajoznawczo - przyrodniczych i kulturowych, wykształcił się typ wsi letniskowej. Są to miejscowości: Mstowo, Kromszewice, Bogolomia, Psary, Zbijewo, Pyszkowo, Piotrowo, Mielinek, Uklejnica, Lubieniec.

Lecznicze właściwości źródeł

Wśród mieszkańców Chodcza od lat krąży fama o leczniczych właściwościach bijących tu źródeł. Rozmieszczone są one w pobliżu jezior, w terenie gęsto porośniętym lasami. Woda ze źródeł spływa różnymi drogami do jezior: Chodeckiego i Kromszewickiego. Również ujęcie wody dla miasta oraz gminy położone jest w terenie, gdzie znajdują się źródła.

Potwierdzenie obiegowej opinii mieszkańców o zdrowotnym charakterze tych wód, można znaleźć w przedwojennych staraniach miejscowej inteligencji, która próbowała tu stworzyć sanatorium. Szczególnie zaangażowana w te działania była wielce dla Chodcza zasłużona rodzina Boryssowiczów oraz aptekarz, człowiek przedwojennej Rady i Zarządu Miasta, a obecny patron Chodeckiego Towarzystwa Regionalnego - Eugeniusz Ostaszewski.

U zarania XX wieku dr Teodor Boryssowicz - znany chirurg warszawski, nabył w południowo - wschodniej części miasta, opodal jeziora tereny, na których wznosił pałac, a w 1923 roku założył w Warszawie Konsorcjum Lekarskie, które zamierzało wykorzystać właściwości lecznicze jeziora i pobliskich źródeł do leczenia osób cierpiących na choroby oczu. Na skutek sprzeciwu właścicieli terenów, na których znajdowały się źródła i nie wyrażenia zgody a ich sprzedaż, nie udało się zorganizować w Chodczu ośrodka sanatoryjnego. Niektóre ze źródeł, mimo braku pielęgnacji, są czynne do dziś, aczkolwiek nie wykorzystywane.

Nawet, jeśli chodeckie źródła mają z leczniczymi właściwościami niewiele wspólnego, to z pewnością przydałoby się inwestowanie w rozwój lokalnej infrastruktury turystycznej.

Ludność

stan na 31 XII				
ogółem	osoba	1 949	1 935	1 922
mężczyźni	osoba	941	941	932
kobiety	osoba	1 008	994	990

Struktura wieku ludności miasta i gminy Chodecz w 2006 r. przedstawiała się następująco:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym 1498 osób – 22,4 %,
- ludność w wieku produkcyjnym 4341 osób – 65,0 %,
- ludność w wieku poprodukcyjnym 847 osób – 12,6 %. Gmina miejsko – wiejska charakteryzuje się:
- dość korzystnym z punktu widzenia demograficznego – udziałem ludności młodej,
- dość niskim udziałem osób w wieku poprodukcyjnym – 12,6 %.

Lepszą strukturę wieku ludności posiada miasto, gdzie udział ludności w wieku poprodukcyjnym wynosi 10,6 %. W przypadku gminy udział tej grupy wiekowej w ogólnej strukturze wieku ludności wynosi 13,5% (przy średniej wartości tego zjawiska dla gmin wiejskich województwa wynoszącej 13,7 %)

Miasto i Gmina Chodecz posiadają średni wskaźnik obciążenia ekonomicznego. W mieście stosunek ludności nieprodukcyjnej na 100 osób ludności produkcyjnej wynosi 42,2. W gminie natomiast na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 59,4 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Wartość tego wskaźnika w okresie lat 1995 – 2006 znacznie zmniejszyła się z 73 do 42 w przypadku miasta, oraz z 79 do 59 w przypadku gminy wiejskiej.

- Rynek Pracy

Podstawowym źródłem utrzymania dla większości ludności gminy jest rolnictwo – 1101 indywidualnych gospodarstw rolnych (powyżej 1 ha).

Największymi zakładami na terenie gminy są jednostki sektora publicznego – Urząd Miasta i Gminy, Szkoły, Ośrodek Zdrowia, Placówki kultury i opieki społecznej oraz spółdzielnie. Ponadto na terenie miasta funkcjonuje Oddział Banku Spółdzielczego.

W 2006 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy we Włocławku zarejestrowanych było 679 osób bezrobotnych z terenu miasta i gminy Chodecz. Z tej liczby bezrobotnych 354 to kobiety, stanowią one ok. 52 % ogółu bezrobotnych w gminie. W 2006 r. poziom bezrobocia w gminie miejsko – wiejskiej Chodecz wynosił 15,6 %.

W mieście Chodecz bezrobotni stanowią 15,7 % ludności w wieku produkcyjnym z terenu miasta, czyli 215 osób. Natomiast na obszarze wiejskim, Chodzka bezrobotni stanowią 15,6 % ludności w wieku produkcyjny, czyli 464 osób (przy średniej wartości tego zjawiska dla gmin wiejskich województwa wynoszącej 12,4 %).

Dużym zagrożeniem jest fakt, iż ok. 50% bezrobotnych to ludzie z wykształceniem podstawowym.

Osoby te posiadają bardzo małe szanse na pozarolniczym rynku pracy. Bardzo niekorzystnym zjawiskiem jest duże bezrobocie wśród ludzi młodych (do 24 lat). Podstawowym problemem rynku pracy jest niekorzystna sytuacja gospodarcza regionu, brak kapitału, niski poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowej społeczności lokalnej.

Oświata

Jednym z warunków, aby móc mówić o rozwoju miejscowości jest zapewnienie jak najlepszych warunków dla rozwoju dzieci i młodzieży. Brak możliwości kształcenia powoduje, bowiem odpływ młodych rodzin do większych ośrodków w celu zapewnienia jak najlepszych warunków dla rozwoju i edukacji dzieci – w celu ułatwienia im wejścia w dorosłe życie.

Na terenie Chodcza funkcjonuje **SAMORZĄDOWY ZESPÓŁ PLACÓWEK OŚWIATOWYCH** położony przy **ul. Waryńskiego 16**. W jego skład wchodzi przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum, do którego uczęszczają dzieci nie tylko z samego miasta, ale również z terenu całej gminy po ukończeniu edukacji w szkołach podstawowych w Cettach, Nowinach i Zalesiu. Oprócz szkół utrzymywanych przez gminę na terenie miasta działa również **Zespół Szkół im. Władysława Reymonta przy ul. Kaliska 9/11** podlegający Staroście Włocławskiemu kształcącej młodzież w;

Technikum Żywienia i Gospodarstwa Domowego

Zasadniczej Szkole Zawodowej kształcącej w zawodach:

- Mechanik - Operator Pojazdów i Maszyn Rolniczych – 3 letnia
- Kucharz Małej Gastronomii – 2 letnia
- Sprzedawca – 2 letnia

Bazę sportową w mieście stanowią Stadion sportowy oraz Hala sportowa. Brakuje wielofunkcyjnego boiska. Tereny położone nad jeziorem są niezwykle atrakcyjna i malownicze, jednak na przeszkodzie do ich pełnego wykorzystania stoi niedostateczne zagospodarowanie i brak możliwości pełnego rozwoju sportów wodnych.

Kultura

Obecnie bardzo niekorzystnie przedstawia się sytuacja instytucji kultury. Jedynym ośrodkiem pełniącym taką rolę jest MIEJSKO-GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W CHODCZU przy ul. Waryńskiego 16.

W pewnym stopniu brak obiektów kulturalno oświatowych w okresie letnim rekompensuje amfiteatr malowniczo położony pośród drzew nad jeziorem Chodeckim. Jednak jest to obiekt o charakterze

tylko sezonowym. Istniejącą sytuację te mógłby zmienić remont Gminnego Ośrodka Kultury.

Gospodarka

Gmina jest regionem typowo rolniczym i z tego względu dominującą gałęzią jest przemysł rolno-spożywczy oraz obsługujący rolnictwo. Ogólna powierzchnia gospodarstw rolnych wynosi 10009 ha, co stanowi 82,0 % powierzchni gminy. W strukturze władania dominuje własność prywatna. Średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 8,36 ha użytków rolnych (średnia wojewódzka 12,6 ha).

Korzystne jest sąsiedztwo 120 – tysięcznego miasta Włocławek, gdyż daje możliwość sprzedaży produktów rolnych na bezpośrednie zaopatrzenie ludności miejskiej.

Przedsiębiorczość gospodarcza jest dość niska, gdyż w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w gminie zarejestrowanych jest 39,4 podmiotów gospodarczych.

Rozmieszczenie zakładów przemysłu spożywczego powiązane jest z bazą surowcową. Funkcjonują Zakłady Mięsne „Walczakowie” w Chodczu oraz Ośrodek Hodowli Zwierząt Zarodowych w Chodczku. Wśród zakładów przemysłowych na terenie gminy należy również wymienić Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „APIS” S.J. w Chodczu – zajmujące się produkcją papieru toaletowego, oraz firmę budowlaną PPUH „MOLEWSKI”.

Komunikacja

Sieć drogowa jest „stosunkowo słabo rozwinięta i nie jest dostatecznie skomunikowana z drogami wojewódzkimi krajowymi i powiatowymi. Na poziomie lokalnym dostępność w zakresie komunikacji drogowej zapewnia sieć dróg powiatowych i gminnych wymagających przebudowy.

Brak autostrad i dróg ekspresowych oraz olbrzymie natężenie ruchu na drogach krajowych powoduje przenoszenie ruchu między regionalnego i tranzytowego na drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne, których nawierzchnie nie są przystosowane do występującego obecnie natężenia ruchu.

Długość dróg gminnych ogółem wynosi 148,6 km, z czego 19,5 km ma nawierzchnię bitumiczną, co stanowi 13,1 % ogólnej długości dróg, natomiast 67,1 km stanowią drogi o nawierzchni ulepszonej lub wzmocnionej żużlem. Pozostałe – gruntowe posiadają łączną długość 61,9 km. Na 100 km² powierzchni gminy przypada średnio 121,8 km dróg, w tym o nawierzchni twardej (bitumicznej i ulepszonej) – 50,39. Na terenie gminy znajdują się dwie ogólnodostępne stacje paliw: w Chodczu przy ul. Nowej (LPG, etylina, olej napędowy) oraz przy drodze wojewódzkiej nr 269 w miejscowości Ruda Lubieniecka (LPG).

Samodzielne zespoły parkingowe umożliwiające parkowanie większej liczby pojazdów zlokalizowane są głównie w mieście Chodecz, gdzie istnieje największe zapotrzebowanie, na tego typu obiekty: Plac

Kościuszki w Chodczu, Ulica Kaliska 2 – przy Urzędzie Miasta i Gminy, przy kościele w Chodczu – ulica Warszawska.

Zaopatrzenie w wodę odbywa się ze studni głębinowych bazujących na czwartorzędowym poziomie wodonośnym. Potrzeby grupowego zaopatrzenia w wodę zaspokajają ujęcia w Mstowie oraz Chodczu.

W celu zapewnienia trwałej odnowy miasta- należy podjąć szereg działań o różnorodnym charakterze

- sukcesywne sporządzanie planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego wg potrzeb występujących w obrębie stref,
- pozyskiwanie terenów na rzecz Miasta wskazanych dla jej rozwoju
- współdziałanie z inwestorami na rzecz powstawania nowych miejsc pracy w sferze produkcyjno – gospodarczej i usługowej,
- egzekwowanie estetycznych, nowoczesnych form zabudowy zespołów przemysłowych, usługowych i mieszkaniowych
- modernizacja istniejących dróg i chodników,
- wprowadzanie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (zaopatrzenie w pojemniki),
- wprowadzanie zmian w estetyce miasta – oznakowanie dróg i miejscowości, informacje-promocja.
- odnowienie poprawa estetyki centrum miasta –Placu Kościuszki i jego okolic
- modernizacja obiektów związanych z oświatą, kulturą,
- modernizacja istniejących obiektów oświatowych, użyteczności publicznej,
- budowa boiska sportowo – rekreacyjnego ogólnodostępnego dla mieszkańców
- przebudowa i modernizacja infrastruktury technicznej,
- wytyczanie szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych
- kompleksowa zagospodarowanie terenów położonych nad Jeziorem Chodeckim.
- wspieranie inicjatyw zmierzających do rozwoju inwestycyjnego w zakresie sportu i rekreacji,
- wspieranie inicjatyw w zakresie rozwoju bazy turystycznej w gminie.

IV.PLANOWANE PROJEKTY (ZADANIA) INWESTYCYJNE NA LATA 2007 – 2016

Lp.	Nazwa planowanego działania	Kolejność realizacji	Zgodność z planem zagosp. przestrz.	Etapy działania	Oczekiwane rezultaty	Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Szacunkowe nakłady do poniesienia (tys. euro)
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Przebudowa ulicy Polnej w Chodczu	2009	Tak	1	Poprawa infrastruktury dróg	M i G Chodecz	263

					miasta		
2	Przebudowa Placu Kościuszki II etap	2009	Tak	1	Poprawa wizerunku Miasta	M i G Chodecz	32
3.	Przebudowa ulicy Lipowej w Chodczu	2009	Tak	1	Poprawa infrastruktury dróg miasta	M i G Chodecz	165
4.	Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego	2009	tak	1	Poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w mieście	M i G Chodecz	155
5.	Przebudowa ulicy Jodłowej w Chodczu	2010	Tak	1	Poprawa infrastruktury dróg miasta	M i G Chodecz	160
6.	Remont i adaptacja budynku po byłym Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury i Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej	2010-2011	Tak	1	Poprawa infrastruktury kulturalnej i turystycznej	M i G Chodecz	387
7.	Przebudowa ulicy Sadowej i Bocznej gm. Chodecz	2011	Tak	1	Poprawa infrastruktury dróg miasta	M i G Chodecz	350
8.	Przebudowa ulicy Wojska Polskiego gm. Chodecz	2010	Tak	1	Poprawa infrastruktury dróg miasta	M i G Chodecz	285
9.	Adaptacja terenów nad jeziorem Chodeckim pod rekreację i wypoczynek ogólnodostępny gm. Chodecz	2010-2012	Tak	1	Poprawa infrastruktury turystycznej	M i G Chodecz	990
10.	Przebudowa ulicy Przemysłowej gm. Chodecz	2013-2014	Tak	1	Poprawa infrastruktury dróg miasta i gminy	M i G Chodecz	950
11.	Przebudowa ulicy Ogrodowej	2015	Tak	1	Poprawa infrastruktury dróg miasta i gminy	M i G Chodecz	273
12.	Przebudowa ulicy Przejazd	2016	Tak	1	Poprawa infrastruktury dróg miasta i gminy	M i G Chodecz	127